שלא ראה שעה אחת בכשרותו מנא ידעינן אמר אביי כל המטיל מים ואינו עושה כיפה ממאי הואי דאפיה אימיה בטיהרא ושתיא שיכרא מרקא [*]אמר רב יוסף היינו דשמענא לאמי דאמר כל שממעי אמו לקוי ולא ידענא מאי ניהו וליחוש שמא הבריא בינתים כיון דתחלתו וסופו לקוי לא חיישינן מתיב רב מרי [א]רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר [א]בודקין אותו שלש פעמים בתוך שמונים יום לחד אבר חיישינן לכוליה גופא לא חיישינן: רבי אליעזר אומר לא כי וכו': ורמינהו [ב]בן [ג]עשרים שנה ולא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהוא בן עשרים והוא הסרים לא חולץ ולא מייבם בת עשרים ולא הביאה שתי שערות יביאו ראיה שהיא בת עשרים והיא האילונית לא חולצת ולא מתייבמת דברי בית הלל ובית שמאי אומרים זה וזה בני שמנה עשרה רבי אליעזר אומר הזכר כדברי ב"ה ונקבה כדברי ב"ש מפני שהאשה ממהרת לבא לפני האיש אמר רמי בר דיקולי אמר שמואל חזר בו ר' אליעזר איבעיא להו מהי הדר ביה תא שמע דתניא רבי אליעזר אומר סרים חמה חולץ וחולצין לאשתו שכן במינן מתרפאין באלכסנדריא של מצרים רבי אלעזר אומר לעולם לא הדר ביה וכי תנן ההיא לעונשין איתמר אבל חלב מבן שתים עשרה [ויום אחד] עד בן שמנה עשרה ונולדו בו סימני סרים ולאחר מכאן הביא שתי שערות [ג]רב אמר נעשה סרים למפרע ושמואל אמר קטן היה באותה שעה מתקיף לה רב יוסף לרב אילונית לרבי מאיר יהא לה קנס אמר ליה אביי מקטנותה יצתה לבגר א"ל [ג]כל כי הני מילי מעלייתא יתאמרו משמאי דתניא אין הסרים נידון כבן סורר ומורה [ד]לפי שאין בן סורר ומורה נידון אלא בחתימת זקן התחתון ואין אילונית נידונית כנערה המאורסה [ה]שמקטנותה יצתה לבגר אמר רבי אבהו [ו]סימני סרים ואילונית ובן שמנה אין עושין בהן מעשה עד שיהו בן עשרים ובן שמנה מי קחיי והתניא [ד]בן שמנה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אבל אמו שוחה עליו ומניקתו

מפני

שלא ראה שעה אחת בכשרותו. שלקה ממעי אמו: **כיפה.** אדול"ר שאין קילוח השתן הולך למרחוק כשהוא מטיל כלפי מעלה ואין נעשה ככיפה: **דאפיה אימיה.** לחם כתנור: **בטיהרא.** שמחממתה חום התנור וחום הצהרים: **שיכרא מרקא.** שכר מזוג. ואיכא דאמרי חזק: **ולא ידענא מאי ניהו.** כלומר ולא ידענא ממאי הוי. לישנא אחרינא ה"ג היינו דשמענא לאמי כל שממעי אמו לקוי ולא ידענא מאי היא כלומר לא הוה ידענא היכא קאי אבל השתא ודאי ידענא דסרים חמה קמפרש ואזיל: **וליחוש שמא הבריא בינתים.** שעה אחת ואשתכח דהוה ליה שעת הכושר: **בודקין אותו.** בבכורות קאי. מוזרזר והמים הקבועים הרי זה מום ואיזה הוא מוזרזר הקבוע כל ששהה שמונים יום רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר בודקין אותו שלש פעמים בתוך פ' יום בראש פ' ובאמצע פ' ובסוף פ' אבל בבדיקה תחלה וסוף לא סגי שמא בינתים עבר ונמצא שאין קבוע ולא אמרינן הואיל ותחלתו וסופו לקוי ודאי לא עבר: **לחד אבר.** לעין: **לכוליה גופא.** סרים חמה מחמת חולי כל הגוף הוא: **יביאו ראיה.** אם ב"ד מצריכין את היבמה לחלוץ ולייבם יביאו קרובי היבמה ראיה שהוא בן כ' ותיפטר בלא חליצה ויבום: **והוא הסרים.** כלומר ונולדו בו סימני סרים. והכי מפרש בנדה בפ' יוצא דופן (דף מז:) דאי לא נולדו לו סימני סרים אמרינן האי דלא מייתי משום קטנות הוא וממחזקינן ליה כקטן עד רוב שנותיו: **הזכר כדברי ב"ה.** אלמא לר' אליעזר סרים חמה לא חליץ: **ת"ש כו'.** כי מתני' וסמי הך דלעיל מקמי תרתי ושמע מינה מההיא הדר ביה. אי נמי מדקא מייתי מעשה דאלכסנדריא לדבריו ש"מ מההיא דלעיל הדר ביה וממתניתין ליכא למיפשט הכי דקתני שיש לו רפואה משום דמשמע דמסברא קאמר הכי: **וכי תנן ההיא.** הזכר כדברי ב"ה לאו אמאי דאמרי לא חולץ אלא לאשמועי' דעד שיהא בן עשרים חשבינן ליה קטן אם לא הביא ומכאן ואילך אמרינן גדול הוא אם לא הביא אלא שהוא סרים וחייב בעונשין שבתורה: **איתמר** גרסינן: **מבן י"ב עד י"ח.** אתינוקת קאי כרבי אליעזר דאמר נקבה כב"ש ומרישא נמי שמעינן ליה דקאמר י"ב ויום אחד ואי בתינוק אין זמנו להביא עד י"ג שנה ויום אחד בפ' יוצא דופן (נדה דף מו.): **מבן י"ב.** דפחות מי"ב ולא הביאה ודאי קטנה היא דזמן הבאת ב' שערות לתינוקת מי"ב ואילך בפ' יוצא דופן במסכת נדה (שם): **נעשה סרים למפרע.** איידי דאיירי בלשון זכר קתני סרים כיון שעברה שמנה עשרה כרבי אליעזר ולא הביא אע"פ שחזר והביא אינו כלום דלא אמרינן כיון דהשתא אייתי איגלאי מילתא דעד השתא קטן הוה דבשערות תליא מילתא אלא בסרים מחזקינן ליה ומשבינן לה בת עונשין משנים עשר ואילך שהיתה ראויה להביא דאמר האי דלא אייתי משום דסרים הוה והא דתניא לקמן דאפילו הביא לאחר מכאן הרי הוא כסרים לכל דבריו למפרע הוא דקאמר ומשנים עשר היא גדולה וסרים הוה: **ושמואל אמר קטן היה באותה שעה.** דלא מחזקינן ליה בגדול אלא משמונה עשר ואילך שהוא מוחזק בסרים והא דתניא לקמן הרי הוא כסרים לכל דבריו מכאן ולהבא קאמר אבל למפרע הוי קטן. והוא הדין נמי דאפילו לא הביא לאחר זמן קחשיב ליה שמואל קטן עד י"ח ומשום רב נקיט ליה לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזר והביא סרים הוא: **לרב.** דאמר נעשה גדול למפרע מי"ב ואילך: **איילונית לר"מ יהא לה קנס.** חמשים כסף אלמה תניא במסכת כתובות (דף לה:) איילונית אין לה לא קנס ולא פתוי כאלו נערות ומוקמינן לה כר"מ דאמר קטנה אין לה קנס ואיילונית הואיל ואין לה שערות קטנה היא בימים שהיתה ראויה לנערות ולא אמרינן כיון שעברו י"ח ולא הביאה נעשית גדולה למפרע לחייב קנס את האונסה בימי נערות: **א"ל אביי מקטנותה יצתה לבגר.** לעולם נעשית גדולה למפרע והא דאין לה קנס לר"מ משום דמקטנותה יצתה לבגר דנערות בסימנים תלוין וזו שאין לה סימנים חשבינן כל ימי קטנותה קטנה ובימי נערות בוגרת וזו לר"מ אין לה קנס אבל לרבנן איילונית בימי קטנותה יש לה קנס דרבנן פליגי עליה ואמרי קטנה יש לה קנס. ימי קטנות עד שתים עשר שנה ויום אחד: **א"ל.** רב יוסף שפיר קאמרת וכל כי הני מילי מעלייתא כו': **סימני סרים ואיילונית אין עושין בהן מעשה.** להחזיקם בגדולים וסריסים עד שיהו בני עשרים ולא הביאו ומשנים עשר עד עשרים מלפים להם אם יביאו הרי הם קטנים עד עכשיו ואם לא יביאו גדולים הם: **ובן ח'.** שנולד לח' חדשים אין עושין בו מעשה להחזיקו כבן קיימא בשביל סימנים כלומר אע"פ שגמרו סימני שערו וצפרניו כשנולד אפ"ה לא אמרינן בר קיימא הוא ודאי עד שיהיה בן עשרים שנה:

מפני

אבל הלב מבן י"ב שנה ועד בן י"ח. ו)בנקבה איירי וכר' אליעזר ואיידי דנקט לשון זכר נקט סימני סרים ולא נקט סימני אילונית דלא מסתבר למימר דסברי לה כב"ש: **ולאחר מכאן הביא** שערות. רבותא נקט דאף על פי שהביא שערות לא אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע שהיה קטן עד עכשיו שהביא שערות אלא חשיב ליה גדול לרב משתים עשרה ולשמואל מי"ח: **נעשה** סרים למפרע. ולקי על חלב שאכל דלא חשיב התראת ספק אע"ג דבשעת התראה היה ספק שמא יביא שערות קודם י"ח דהשתא מיהא איגלאי למפרע שהיה גדול בשעת התראה ולא דמי להכה את זה וחזר והכה את זה (מכות טו.) דאף לאחר שהכה את שניהם לא ידיע איזהו אביו א): **אילונית** לר"מ יהא לה קנס. לשמואל ניחא כיון שימי קטנות נמשכים עד י"ח א"כ אין כאן נערות דימי נערות הם בששה חדשים הסמוכים לשתים עשרה כשפוסקין אז ימי קטנות אבל לרב יהא לה קנס שפוסקין בזאת ימי קטנות כמו בשאר נשים: **והא** תניא בן שמונה אסור לטלטלו. ואם יכול להיות בר קיימא לא היה אסור לטלטלו ומשני הב"ע שגמרו סימנים דע"י סימנים יש היכרא להוציאו מתורת נפל בכ' שנה לרבנן כדאשכחן לרבי דלי גמרו סימנים חשיב בר קיימא בשלשים יום כשאר ולדות ומילתיה דר' אבהו כרבנן אבל אין לפרש דלרבנן אין יוצא לעולם מתורת נפל ולרבי בכ' שנה ור' אבהו כרבי דא"כ כי פריך ארבה תוספתא כמאן כרבי הוה ליה למיפרך אר' אבהו דקאי ביה ועוד דאם כן רבה תוספתא אפילו כרבי לא אתי דלא חשיב לר' בר קיימא לומר דאישתהי אלא ע"י הוכחה יתירא שתי כ' שנה ב) אלא נראה לר"י כדפירשנו ונראה דאפילו נגמרו סימנים דאסור לטלטלו דבתוספתא בתר ההיא דבן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו קתני איזהו בן שמונה שלא כלו לו חדשיו והיינו אפילו גמרו דאין יוצא מתורת נפל בשלשים יום אלא ע"י עשרים ומילתא דלא שכיח היא ואסור לטלטלו:

כיון

עין משפט נר מצוה

קח א מיי' פ"ב מהלכות איסורי מזבח הי"ב:

קט ב מיי' פ"ב מהל' אישות הל' ד יא סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סימן קנה סעיף יב יג וסי' קעב סעיף ו:

קי ג (מיי' שם) טוש"ע שם סעיף יב בהג"ה:

קיא ד מיי' פ"ז מהל' ממרים הלכה ה ו:

קיב ה מיי' פ"ב מהל' אישות הלכה ה:

קיג ו מיי' שם הלכה ד יא טוש"ע שם סימן קנה סעיף יב:

קיד ז מיי' פ"א מהל' מילה הלכה יג ופכ"ה מהל' שבת הלכה ו טוש"ע א"ח סימן של סעיף ח וטוש"ע י"ד סי' רסו סעיף יא:

◆

תוספות ישנים

ושמואל אמר קטן היה באותה שעה והא דאמרי' לקמן איזהו סרים חמה כל שהיה בן עשרים ולא הביא שתי שערות ואפי' הביא לאחר מכאן הרי הוא כסרים לכל דבריו וא"כ מחשבינן ליה כגדול וכן מחשבינן נקבה לי"ח כמו זכר לכ' שנה. וי"ל דלקמן מיירי משעת שנת עשרים ואילך להחשיבו כסרים וא"ת כמאי פליגי רב ושמואל אי לקרבן הא מ"מ לומר דהא לא הוי בזמן קרבן ואי ללקות היך מלי לקי התראת ספק היא (ועי' בתוספות ד"ה נעשה): א) ובזה ניחא דלא דמי לאמרו לו אל תותיר דחשיב ליה תלמודא התראת ספק לפי שלעולם לא יתברר הדבר שהוא ההתראה התראת ודאי דבשעה שאמרו לו אל תותיר עדיין יש שהות ביום לאוכלה ובסוף היום ליכא למימר דה"א לאנס אבל הכא מתברר הדבר שהיה גדול בשעה שאכל חלב וגם כי היתה ההתראה ודאית: ב) ועוד קשה דאמר לקמן כיון דאיכא רשב"ג דאמר משהי כרבים עבד וא"כ משמע דרשב"ג סבר כר' ולא נהירא שהרי רבי לא חשיב ליה בר קיימא עד שיהא בן עשרים ורשב"ג קאמר מכיון ששהה שלשים בר קיימא הוא:

◆

תוס' חד מקמאי

א"ר אבהו סימני סריס ואילוניה ובן שמנה אין עושין בהם מעשה עד שיהיו בן עשרים פרש"י סימני סרים ואילונית להחזיקם בגדולים ובן ח' [להחזיקו] בן קיימא אין עושין בהן מעשה עד שיהיו בן עשרים ופרכינן בן ח' מי קחיי והתניא בן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו הב"ע בשלא גמרו סימניו ואיכא דאמרי הב"ע כשנגמרו סימניו וזה וזה אחת היא דתניא איזהו בן ח' כל שלא כלו לו חדשיו

מסורת הש"ס

א) בכורות לח:, ב) לקמן לו. ב"ב קנה: נדה מז:, ג) [כלה כח. כתובות מח.], ד) שבת קלה. ב"ב כ. [תוס' שבת פט"ז], ה) נ"ל שנת. יעב"ץ, ו) [ועי' היטב נדה מז: בתוס' ד"ה דברי ב"ה],

◆

גליון הש"ס

גמ' אמר רב יוסף היינו דשמענא. כעין זה לעיל מו ע"ב שבת קמ ע"ב:

◆

לעזי רש"י

אדולי"ר [ארוולו"ר]. קמרון.

◆

מוסף רש"י

בודקין אותו שלש פעמים בתוך שמונים יום. ואם לא בדקוהו, אע"פ שנמצא שם ביום שמונים לא הוי מום דשמא בינתים הלך לו ויחזור שכן דרכו (בכורות לח:). יביאו ראיה שהוא בן עשרים. קרובי האלמנה כדי לפטרה מזה היבם להתירה לשוק בלא חליצה וייבום (רשב"ם ב"ב קנה:). והוא הסרים. והרי הוא סרים (שם) לא חולץ ולא מייבם. סרים לאו בר חליצה הוא דכתיב להקים לאחיו שם בישראל, והאי לאו בר הכי הוא (נדה מז: ולקמן צו.) וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה (רשב"ם ב"ב שם). והיא האילונית לא חולצת ולא מתייבמת. ונשאת לכל מי שתרצה, דרחמנא פטרה דכתיב והיה הבכור אשר תלד, פרט לאילונית שאינה יולדת (נדה מז:).